

ISSN: 1309-2030

Kelâm Araştırmaları Dergisi

Journal of Kalâm Researches

[KADER]

Cilt/Volume 13; Sayı/Issue 2; Temmuz/July 2015

Kelâm Araştırmaları Dergisi

Journal of Kalâm Researches

[KADER]

Cilt/Volume 13; Sayı/Issue 2; Temmuz/July 2015

Sahibi / Owner

İlahiyat Fakülteleri Kelâm Anabilim Dalları

Editör / Editor

Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BULĞEN

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Selim YILMAZ

Yayın Kurulu / Editorial Board

Şaban Ali DÜZGÜN, İlyas ÇELEBİ, Temel YEŞİLYURT,

Mehmet BULĞEN, Mustafa Selim YILMAZ

Adres / Address

Marmara Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi
Mahir İz Cad. No. 2
Altunizade Üsküdar
İSTANBUL

KBÜ İlahiyat Fakültesi
Karabük Üniversitesi
Balıklar Kayası Kampüsü
78050 – KARABÜK

e-posta: mehmet.bulgen@marmara.edu.tr / s.mutekellim@gmail.com

web: www.kelam.org/kader

[KADER] Ulakbim DergiPark, DOAJ (Directory of Open Access Journals), EBSCO HOST ve TDV İSAM İlahiyat Makaleleri Veri Tabanı tarafından indekslenmektedir.

"KADER Kelâm Araştırmaları Dergisi yılda iki kez yayımlanan hakemli, akademik bir alan dergisidir. KADER'de yayımlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın dili Türkçe olmakla beraber diğeri dillerde de yazılar yayımlanmaktadır. Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları KADER'e ait olup, yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınamaz. Yazıların yayınlanıp yayınlanmamasından yayının kurulu sorumludur."

Danışma Kurulu / Advisory Board

Bekir TOPALOĞLU, Prof. Dr.
(Marmara Üniversitesi)

Hüseyin ATAY, Prof. Dr.
(Ankara Üniversitesi)

Şerafeddin GÖLCÜK, Prof. Dr.
(Selçuk Üniversitesi)

Cihat TUNÇ, Prof. Dr.
(Erciyes Üniversitesi)

Mustafa Saim YEPREM, Prof. Dr.
(İstanbul Aydın Üniversitesi)

Emrullah YÜKSEL, Prof. Dr.
(İstanbul Üniversitesi)

Muhittin BAĞÇECİ, Prof. Dr.
(Erciyes Üniversitesi)

Ahmet AKBULUT, Prof. Dr.
(Ankara Üniversitesi)

A. Saim KILAVUZ, Prof. Dr.
(Uludağ Üniversitesi)

Metin YURDAGÜR, Prof. Dr.
(Marmara Üniversitesi)

Yusuf Şevki YAVUZ, Prof. Dr.
(Marmara Üniversitesi)

Şaban Ali DÜZGÜN, Prof. Dr.
(Ankara Üniversitesi)

İlyas ÇELEBİ, Prof. Dr.
(İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)

Süleyman TOPRAK, Prof. Dr.
(Necmettin Erbakan Üniversitesi)

İlhami GÜLER, Prof. Dr.
(Ankara Üniversitesi)

Temel YEŞİLYURT, Prof. Dr.
(Erciyes Üniversitesi)

Cağfer KARADAŞ, Prof. Dr.
(Uludağ Üniversitesi)

Osman KARADENİZ, Prof. Dr.
(Dokuz Eylül Üniversitesi)

Ramazan ALTINTAŞ, Prof. Dr.
(Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Muammer ESEN, Prof. Dr.
(Ankara Üniversitesi)

Erkan YAR, Prof. Dr.
(Fırat Üniversitesi)

Tevfik YÜCEDOĞRU, Prof. Dr.
(Uludağ Üniversitesi)

Ömer AYDIN, Prof. Dr.
(İstanbul Üniversitesi)

Adnan Bülent BALOĞLU, Prof. Dr.
(Diyaret İşleri Başkanlığı)

Adil BEBEK, Prof. Dr.
(Marmara Üniversitesi)

Ramazan BİÇER, Prof. Dr.
(Sakarya Üniversitesi)

Mehmet BULUT, Prof. Dr.
(Dokuz Eylül Üniversitesi)

Abdülhamit SİNANOĞLU, Prof. Dr.
(Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi)

Halife KESKİN, Prof. Dr.
(Çukurova Üniversitesi)

Mehmet EVKURAN, Prof. Dr.
(Hitit Üniversitesi)

Hatice Kelpetin ARPAGUŞ, Prof. Dr.
(Marmara Üniversitesi)

Hülya ALPER, Prof. Dr.
(Marmara Üniversitesi)

Mahmut AY, Prof. Dr.
(Ankara Üniversitesi)

Abdülgaffar ASLAN, Prof. Dr.
(Süleyman Demirel Üniversitesi)

Hilmi DEMİR, Prof. Dr.
(Hitit Üniversitesi)

Hüseyin AYDIN, Prof. Dr.
(Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

İbrahim COŞKUN, Prof. Dr.
(Necmettin Erbakan Üniversitesi)

İsa DOĞAN, Prof. Dr.
(Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

İsa YÜCEER, Prof. Dr.
(Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Kamil GÜNEŞ, Prof. Dr.
(Necmettin Erbakan Üniversitesi)

M. Sait ÖZERVERLI, Prof. Dr.
(Yıldız Teknik Üniversitesi)

Fethi Kerim KAZANÇ, Prof. Dr.
(Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Metin ÖZDEMİR, Prof. Dr.
(Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Mehmet BAKTIR, Prof. Dr.
(Cumhuriyet Üniversitesi)

Fikret KARAMAN, Prof. Dr.
(İnönü Üniversitesi)

Musa KOÇAR, Prof. Dr.
(Süleyman Demirel Üniversitesi)

Mustafa SİNANOĞLU, Prof. Dr.
(İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)

Özcan TAŞÇI, Prof. Dr.
(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

Resul ÖZTÜRK, Prof. Dr.
(Atatürk Üniversitesi)

Salih Sabri YAVUZ, Prof. Dr.
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Selim ÖZARSLAN, Prof. Dr.
(Fırat Üniversitesi)

Nadim MACİT, Prof. Dr. (Ege Üniversitesi)	Mustafa AKÇAY, Prof. Dr. (Sakarya Üniversitesi)	Muhit MERT, Prof. Dr. (Fatih Üniversitesi)
Ahmet ERKOL, Prof. Dr. (Mardin Artuklu Üniversitesi)	Cemalettin ERDEMÇİ, Prof. Dr. (Siirt Üniversitesi)	Sinan ÖGE, Prof. Dr. (Atatürk Üniversitesi)
Yener ÖZTÜRK, Prof. Dr. (Dicle Üniversitesi)	Galip TÜRCAN, Prof. Dr. (Süleyman Demirel Üniversitesi)	Hulusi ARSLAN, Prof. Dr. (İnönü Üniversitesi)
H. Sabri ERDEM, Doç. Dr. (Ankara Üniversitesi)	Murat SERDAR, Doç. Dr. (Erciyes Üniversitesi)	Harun IŞIK, Doç. Dr. (Erciyes Üniversitesi)
Hamdi GÜNDOĞAR, Doç. Dr. (Şırnak Üniversitesi)	Hasan KURT, Doç. Dr. (Bartın Üniversitesi)	İsmail ŞIK, Doç. Dr. (Çukurova Üniversitesi)
Muhammet YAZICI, Doç. Dr. (Atatürk Üniversitesi)	Mahmut ÇINAR, Doç. Dr. (Gaziantep Üniversitesi)	Murat MEMİŞ, Doç. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Osman DEMİR, Doç. Dr. (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)	Orhan Şener KOLOĞLU, Doç. Dr. (Uludağ Üniversitesi)	Ramazan YILDIRIM, Doç. Dr. (İstanbul Üniversitesi)
Recep ARDOĞAN, Doç. Dr. (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)	Sabri YILMAZ, Doç. Dr. (Akdeniz Üniversitesi)	Sefa BARDAKÇI, Doç. Dr. (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Hasan Tevfik MARULCU, Doç. Dr. (Süleyman Demirel Üniversitesi)	Arif AYTEKİN, Doç. Dr. (Trakya Üniversitesi)	Ahmet İshak DEMİR, Doç. Dr. (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)
Vecihi SÖNMEZ, Doç. Dr. (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)	Mehmet BULĞEN, Yrd. Doç. Dr. (Marmara Üniversitesi)	Mustafa Selim YILMAZ, Yrd. Doç. Dr. (Karabük Üniversitesi)
Recep ÖNAL, Yrd. Doç. Dr. (Balıkesir Üniversitesi)	Zübeyir BULUT, Yrd. Doç. Dr. (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)	Rabiye ÇETİN, Yrd. Doç. Dr. (Ankara Üniversitesi)
Mustafa BOZKURT, Yrd. Doç. Dr. (İnönü Üniversitesi)	Hilmi KARAAĞAÇ, Yrd. Doç. Dr. (Gümüşhane Üniversitesi)	Berat SARIKAYA, Yrd. Doç. Dr. (Gümüşhane Üniversitesi)
Fikret SOYAL, Yrd. Doç. Dr. (İstanbul Üniversitesi)	Durmuş ÖZBEK, Yrd. Doç. Dr. (Necmettin Erbakan Üniversitesi)	Emine ÖĞÜK, Yrd. Doç. Dr. (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)
Faruk SANCAR, Yrd. Doç. Dr. (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)	İbrahim ASLAN, Yrd. Doç. Dr. (Ankara Üniversitesi)	Harun ÇAĞLAYAN, Yrd. Doç. Dr. (Kırıkkale Üniversitesi)
Hikmet Y. MAVİL, Yrd. Doç. Dr. (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)	Kılıç Aslan MAVİL, Yrd. Doç. Dr. (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)	Hülya ALTUNYA, Yrd. Doç. Dr. (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Hüseyin DOĞAN, Yrd. Doç. Dr. (Kafkas Üniversitesi)	Namık Kemal OKUMUŞ, Yrd. Doç. Dr. (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)	Ahmet AKGÜÇ, Yrd. Doç. Dr. (Dicle Üniversitesi)
İbrahim KAPLAN, Yrd. Doç. Dr. (İnönü Üniversitesi)	İsmail BULUT, Yrd. Doç. Dr. (Atatürk Üniversitesi)	İsmail YÜRÜK, Yrd. Doç. Dr. (Çukurova Üniversitesi)
Lütfi CENGİZ, Yrd. Doç. Dr. (Necmettin Erbakan Üniversitesi)	M. Cüneyt GÖKÇE, Yrd. Doç. Dr. (Harran Üniversitesi)	Mahsum AYTEPE, Yrd. Doç. Dr. (Muş Alparslan Üniversitesi)

Mehmet İLHAN, Yrd. Doç. Dr.
(Dokuz Eylül Üniversitesi)

Muhammet ALTAYTAŞ, Yrd. Doç. Dr.
(Trakya Üniversitesi)

Mustafa CAN, Yrd. Doç. Dr.
(İstanbul Üniversitesi)

Mustafa SÖNMEZ, Yrd. Doç. Dr.
(Erzincan Üniversitesi)

Mustafa ÜNVERDİ, Yrd. Doç. Dr.
(Gaziantep Üniversitesi)

Mustafa YÜCE, Yrd. Doç. Dr.
(Dicle Üniversitesi)

Mürsel ATA, Yrd. Doç. Dr.
(İğdır Üniversitesi)

Orhan AKTEPE, Yrd. Doç. Dr.
(Erzincan Üniversitesi)

Nurullah KAYIŞOĞLU, Yrd. Doç. Dr.
(Harran Üniversitesi)

Osman ORAL, Yrd. Doç. Dr.
(Bozok Üniversitesi)

Ahmet CEYLAN, Yrd. Doç. Dr.
(Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Özden KANTER, Yrd. Doç. Dr.
(Hitit Üniversitesi)

Selim SANCAKLI, Yrd. Doç. Dr.
(Yalova Üniversitesi)

Ahmet SÜRURİ, Yrd. Doç. Dr.
(Yalova Üniversitesi)

Asiye TIĞLI, Yrd. Doç. Dr.
(Dumlupınar Üniversitesi)

Veysel KASAR, Yrd. Doç. Dr.
(Harran Üniversitesi)

Yunus CENGİZ, Yrd. Doç. Dr.
(Mardin Artuklu Üniversitesi)

Veysi ÜNVERDİ, Yrd. Doç. Dr.
(Mardin Artuklu Üniversitesi)

Hacer ŞAHİNALP, Yrd. Doç. Dr.
(Mardin Artuklu Üniversitesi)

Züleyha BİRİNCİ, Yrd. Doç. Dr.
(Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Osman DEMİRCİ, Yrd. Doç. Dr.
(Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Recai ÇETRES, Yrd. Doç. Dr.
(Kocaeli Üniversitesi)

Emrullah FATİŞ, Yrd. Doç. Dr.
(Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Fadıl AYĞAN, Yrd. Doç. Dr.
(Siirt Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER

X Editörden

Makaleler

- Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN
583-592 *Bir Arada Yaşamının Ahlakî ve Felsefi Temelleri*
- Prof. Dr. Çağfer KARADAŞ
593-614 *Akıl ve İman: Meseleye Kelâmî Nazar*
- Prof. Dr. Mehmet EVKURAN
615-633 *Çağdaş İslam Düşüncesinde "Mezhep" Krizi: Mezheplerin Dinsel/Teolojik Meşruiyeti ve Sosyolojik Anlamı Üzerine*
- Yrd. Doç. Dr. Zübeyir BULUT
634-654 *Hüsün ve Kubuh Meselesinin Ahlâk Teorilerine Temel Oluşturması Bakımından Analizi*
- Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal OKUMUŞ
655-692 *Mâtürîdîliğin Ezelî Yazgı Anlayışı Üzerine Bazı Tespitler*
- Yrd. Doç. Dr. Ali ÇETİN
693-716 *Mantık, Kelam ve Usul-u Fıkıh İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*
- Yrd. Doç. Dr. Fatih İBİŞ
717-734 *Mâtürîdî'de İman-Ahlak İlişkisi*
- Yrd. Doç. Dr. Mustafa EREN
735-750 *Uygulanabilirlik Sorunu Açısından Söylem Etiği ile Küresel Ahlak Düşüncesinin Karşılaştırılması*
- Yrd. Doç. Dr. Fadıl AYĞAN
751-771 *Müslüman Kelamcılarının Mecaz Merkezli Kitab-ı Mukaddes Yorumlamaları: Baba-Oğul Metaforu Bağlamında Bir İnceleme*

Yrd. Doç. Dr. Recai ÇETRES
772-784 *Ebû İsbâ et-Tirmizî'nin Sünen'indeki Kitâbü'l-İmân Bölümünde Yer
Alan Rivâyetlerin Kelâm Sistemi Açısından Değerlendirilmesi*

Yrd. Doç. Dr. Emrullah FATİŞ
785-806 *Meleklerde Şuur ve İrade Problemi*

Dr. Mehmet TÖZLÜYURT
807-826 *Kur'ani Bir Kavram Olarak Mele'nin Semantik İncelemesi*

Dr. Fatma AYGÜN
827-839 *"Eşyânın Hakikâti Sabittir" İlkesini Benimseyen Kelâmcıların
Sofestaiyye Eleştirisi*

Tercümelere

Yrd. Doç. Dr. Naim DÖNER
840-861 *Kur'an Tefsirinde Mu'tezile Rasyonalizmi*

Yrd. Doç. Dr. Mehmet BULĞEN
862-885 *V/XI. Yüzyıl Kelâm Fiziğinin Problemleri*

CONTENTS

X Editorial

Makaleler

- Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN
583-592 *Ethical and Philosophical Grounds for Peaceful Coexistence*
- Prof. Dr. Çağfer KARADAŞ
593-614 *Reason and Faith: An Approach to the Problem from the Viewpoint of Kalām*
- Prof. Dr. Mehmet EVKURAN
615-633 *Sectarian Crisis in Contemporary Muslim Thought: On the Legitimacy of Islamic Sects and Their Societal Utility*
- Assist. Prof. Dr. Zübeyir BULUT
634-654 *Analysis of Husn-Qubh (Good And Evil) Issue as a Basis for Ethical Theories*
- Assist. Prof. Dr. Namık Kemal OKUMUŞ
655-692 *Some Determinations about Understanding Primordial Destiny of Maturidism*
- Assist. Prof. Dr. Ali ÇETİN
693-716 *An Assessment on Relationship between Logic, Kalam and Usul Al-Fiqh*
- Assist. Prof. Dr. Fatih İBİŞ
717-734 *The Relationship between Faith and Ethics in Maturidi*
- Assist. Prof. Dr. Mustafa EREN
735-750 *The Comparison of Global Ethics and Discourse Ethics in Terms of Applicability Issue*
- Assist. Prof. Dr. Fadıl AYÇAN
751-771 *Mutakallimün's Metaphor (Majâz)-Centered Interpretation (Ta'wîl) of*

the Bible: An Analysis in the Context of the Father-Son Metaphor

Assist. Prof. Dr. Recai ÇETRES
772-784 *Discussion of the Narrations in Kitab Al-Iman Chapter in Abu Isa Al-Tirmidhi's Sunen within the System of Kalām*

Assist. Prof. Dr. Emrullah FATİŞ
785-806 *The Problem of Consciousness and Willpower in Angels*

Dr. Mehmet TÖZLÜYURT
807-826 *Semantic Analysis of Mele' (A Qur'anic Concept)*

Dr. Fatma AYGÜN
827-839 *Mutakallimun's Criticism of Sceptics in Light of the Principle of the Fixity of the Realities of Things*

Tercümelere

Assist. Prof. Dr. Naim DÖNER
840-861 *The Rationalism of Mu'tazila in the Interpretation of Holy Qur'an*

Assist. Prof. Dr. Mehmet BULĞEN
862-885 *Problems in Eleventh-Century Kalam Physics*

EDİTÖRDEN / EDITORIAL

Değerli hocalarım ve sevgili okurlar,

Kelâm Araştırmaları Dergisi'nin yeni sayısı ile birlikteyiz. Takdir edileceği üzere dergimiz, akademi ve entelektüel camiada önemli bir birikim sağlamıştır. "Bilmediğin bir şeyin peşinden gitme..." (İsra 17/36) ayeti, bu birikimin yaslandığı yönlendirici ilke olmuştur. Bu ilke Kelâmcılara zan, şek, şüphe, rayb gibi süreçleri içinde barındıran taklide/dogmatizme karşı hüccet, delil, sultan ve burhan'a dayanan kesinlikler önermektedir. Bu kesinlikler tartışmasız sorgulama/eleştiri sonunda gerçekleşmektedir. Bu durumda önümüze konulan yargıları rikkatle tartışarak (dia-lektik), kesin/bürhanî hükümlere ulaşmak ve bunları ortak akıl zemininde yeniden inşa ederek (dia-logos) zamanın ruhuna ve vicdanına sunmak, Kelâm'ın aslı görevi ve yöntemi olarak öne çıkmaktadır. Bu yöntem, yeninin kendini yok edercesine eskiye bağlanmasını da (romantizm), eskinin sesine bütünüyle kulaklarını kapamasını da doğru bulmaz. Unutmamak gerekir ki 'devamlılık', bilimin temel niteliğidir. Bu da geçmiş Kelâmî birikime kapıyı açık tutmayı gerektirir. Ama Kelâm, sadece geçmiş birikimin irdelenmesinden ibaret değildir. Bir bilimin hayata tutunması, modern dünyada yapıcı rolüyle başarılar kazanan yıkıcı rolüyle de insanı tahrip eden her türden ideolojik enerjiyi keşfetmesine ve kullanılmasına bağlıdır. Kelâm Araştırmaları Dergisi'nin keşfedilen bu enerjinin yaşadığımız buhranlardan çıkış için ihtiyaç duyulan ışığa platform olmasını diliyorum.

Değerli hocalarım,

20. Kelâm AD toplantısında aldığımız karar uyarınca, dergimizin editörler kurulunda nöbet değişimine gittik. Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bulgen ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa Selim Yılmaz hocalarımız, bu sayı itibarıyla bendenizle birlikte derginin editörleri olarak görev yapacaklar. Kendilerine görevi kabul ettikleri için teşekkür ediyor ve başarı diliyorum. Prof. Dr. İlyas Çelebi ve Prof. Dr. Temel Yeşilyurt hocalarımıza şimdiye kadar verdikleri emekten dolayı müteşekkirimiz. 2003 yılından bu yana Kelâm Araştırmaları Dergisi'nin aralıksız ve aksaksız yayında olması, hem editör hocalarımızın hem yazı desteği veren akademisyenlerimizin hem de web hizmeti sunan dostlarımızın bir başarısı olarak görülmelidir. Bu arada, dergimizin içerik olarak başarısını, statü olarak da yükseltme adına Tübitak ULAKBİM'de taranma sürecini de başlattık. Zahmetli olan ve özveri gerektiren bu süreci, siz saygıdeğer hocalarımızın ve arkadaşlarımızın gayret ve katkılarıyla en kısa zamanda tamamlayacağımızı umuyoruz.

Bu vesileyle bütün hocalarımıza ve okuyucularımıza içten selam, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Editörler adına
Prof. Dr. Şaban Ali Düzgün